

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/3 2022 s. 1210-1219, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETMEN ADAYLARI İLE FORMASYON GRUBU ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE MESLEKİ GELİŞİME YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Berna ÜRÜN KARAHAN*

Geliş Tarihi: Nisan, 2022

Kabul Tarihi: Eylül, 2022

Öz

Okuma bireyin gelişimi üzerinde oldukça etkin rolü olan bir beceridir. Öğretim sürecinde ve mesleki hayatta önemli olan bu becerinin ve beceri ediniminde rol oynayacak olan öğretmen adaylarının bu beceri ile ilgili durumları titizlikle incelenmelidir. Tüm bunlar ışığında çalışmada amaç öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesidir. Çalışmada var olan durum var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılacağından, araştırma tarama modelinde yapılandırılmıştır. Veriler Susar Kırmızı (2012) tarafından geliştirilen “Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği” ve Çetin (2018) tarafından geliştirilen “Mesleki Gelişime Yönelik Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışma grubunu 2021-2022 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi öğretmen adayları ile Pedagojik Formasyon grubu öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda cinsiyet ve program farkları bakımından çeşitli anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tutum, okuma alışkanlığı, öğretmen adayı, mesleki gelişim.

AN ANALYSIS ON THE RELATION BETWEEN READING HABITS AND ATTITUDES FOR OCCUPATIONAL DEVELOPMENT OF CANDIDATE TURKISH TEACHERS AND FORMATION GROUP CANDIDATE TEACHERS

Abstract

Reading is a skill that has an active role in the development of an individual. This skill which is important in educational process and in professional life and the role of candidate teachers who will play a role on acquisition of this skill should be accentuated. In light of this, the aim of the study is to examine the reading habits of candidate teachers and their attitudes for professional development with respect to various factors. The study was structured in research scanning model since the current situation tried to be described as it was. Data were collected with “Attitude Scale for Reading Habit” developed by Susar Kırmızı (2012) and “Attitude Scale for Occupational Development” developed by Çetin (2018). Kafkas University

* Doç. Dr.; Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, bernacan61@hotmail.com

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Kafkas Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, 04.02.2022 tarih ve E-76878310-903.07.01-4699 sayılı karar.

Dede Korkut Faculty of Education candidate teachers and pedagogical formation group students in 2021-2022 academic year were included in the study group. In conclusion, various significant differences were found with respect to gender and program differences.

Keywords: Attitude, reading habit, candidate teacher, occupational development.

Giriş

Okuma bireyin duyu organları aracılığıyla edindiği bilgileri, anlama ve anlamlandırma sürecidir. Bir diğer tanıma göre, “okuma, basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organlarımız yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama, yorumlamadır. Zihinsel ve düşünsel bir edimdir” (Özdemir, 2011, s. 11). Okuma, bilgi edinmenin yollarından biri, hayatın devamını sağlamak ve toplumda kendini gerçekleştirebilmek için önemli bir vasıta, kültürü tanımak ve aktarabilmek için bir araçtır. “Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir” (MEB, 2006, s. 6). Türkçe sözlükte ise okuma, şöyle ifade edilmiştir: “Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek” (TDK, 2011, s. 1793). “Yazılı işaretleri anlamlandırma amacı ile zihnimizin, göz ve ses organlarımızla birlikte yaptığı faaliyete okuma denir” (Kantemir, 1997, s. 22). Şahin’e (2011) göre okuma, bir anlamda dünyada var olan her şeyi görerek ya da diğer duyu organlarıyla tanıma, anlamlandırma etkinliği, diğer anlamda ise yazı ile algıladığımız simgeleri anlama ve anlatma yetisi kazanma-kazandırma etkinliğidir.

Okuma dilin dört temel becerisinden biridir. Temel beceriler arasında bilgi edinmenin en kolay ve ekonomik yolu olan okuma aynı zamanda kültürün aktarımı için bir araç, toplumların gelişmişliğinin de göstergesidir. Bu becerinin doğru edinimi ve sonrasında bireye fayda sağlaması için alışkanlık hâline getirilmiş olması önemlidir. Okumanın alışkanlık hâline getirilebilmesi için süreklilik arz etmesi gerekir. Bireyin bu beceriyi sevmesi ve gerekliliğine inanması alışkanlık hâline getirme sürecine katkı sağlayacaktır. Beceri ediniminde öncelikli olarak aile sonrasında okul ve öğretmen etkilidir. Beceri edinimi ve alışkanlık hâline getirilmesi bir süreçtir. Bu süreçte doğru öğretim ve doğru modeller süreci olumlu etkileyecektir. Bu nedenle öğretmenlerin bu beceri ile ilgili olumlu duygu ve düşüncelere sahip olması, bu beceriye tam anlamıyla sahip olması gerekir. Zira yaptığımız işte başarılı olabilmek ve kendinizi geliştirebilmek için okuma öncelikli araçlardan biridir. Öğretmen adaylarının daha yolun başında bunun farkında olmaları ve kendilerini bu alanla ilgili doğru yetiştirmeleri gerekir.

“Gün geçtikçe daha karmaşık çabaları ve yeterlikleri de içinde barındırma eğilimi içerisinde olan öğretmenlik mesleğine, daha üst düzeyde nitelik kazandırmak amacıyla meslek standartlarında, farklılaşmalara gidilmiştir. Bu anlamda birçok ülke uluslararası sınavları baz alarak, eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemini sürekli güncelleme çabası içerisinde. Öğretmenlik mesleğinde, belirlenen standartları yakalayabilmek için sürekli bir mesleki gelişim eğilimi ve çabası içerisinde olunması gerekmektedir” (Çetin, 2017, s. 828).

“Öğretmen, öğrenci ve eğitim programı açık bir sistem olan eğitimin temel öğelerindedir. Bu öğeler birbiriyle yakından ilişkilidir ve etkileşim içindedir. Ancak, eğitim durumlarını düzenleyen ve süreci yöneten öğretmenin diğer iki öğe üzerinde daha önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Toplumun gelişimine katkı sunacak olan nitelikli insan gücünün geliştirilmesinde bu denli önemli yer tutan öğretmenlerin, sürekli değişim hâlinde olan birey ve ihtiyaçları karşısında

mesleki olarak kendini geliştirme gayretinde olması beklenmektedir” (Yalçın İncik ve Akbay, 2018, s. 1659).

Yöntem

Araştırmada var olan durum var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılacağından, araştırma tarama modelinde yapılandırılmıştır. Tarama modeli “bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır” (Büyüköztürk vd., 2014, s. 177). Araştırmaya konu olan birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi ifade edilmeye çalışılır (Karasar, 2010).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2019-2020 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adayları ile Pedagojik Formasyon grubu öğrencileri oluşturmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kız	130	49.1
	Erkek	135	50.9
	Toplam	265	100.0
Bölüm	Eğitim F.	119	44.9
	Formasyon G.	146	55.1
	Toplam	265	100.0

Veri Toplama Araçları

Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği: Susar Kırmızı (2012) tarafından geliştirilen ölçek; 34 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar”, “Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar” ve “Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar” olarak adlandırılmıştır. Birinci alt boyut 22 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan elde edilebilecek en düşük puan 22, en yüksek puan ise 110’dur. İkinci alt boyut 8 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 40’tır. Üçüncü alt boyut ise 4 maddeden oluşmakta ve bu boyuttan alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan ise 20’dir.

Ölçekte yer alan maddelerin 5’i olumsuz, 29’u olumludur. Üç faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans 57,92’dir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayıları birinci boyuta ilişkin olarak 0,78; ikinci boyuta ilişkin olarak 0,88; üçüncü boyuta ilişkin olarak 0,72 şeklinde tespit edilmiştir. Ölçeğin geneline yönelik olarak ise belirlenen Alpha değeri ise 0,95’tir.

Mesleki Gelişime Yönelik Tutum Ölçeği: Çetin (2018) tarafından geliştirilen ölçek; 31 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “Mesleki Gelişimden Zevk Alış”, “Mesleki Gelişimi Önemseme” ve “Mesleki Gelişime Yönelik Direnç” olarak adlandırılmıştır. Birinci alt boyut, 15 madde, ikinci alt boyut, 11 madde ve üçüncü alt boyut, 5 maddeden

oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin 7'si olumsuz, 24'ü olumludur. Sırasıyla her bir alt boyuta ait güvenirlik katsayıları .93, .88 ve .73'dür. Ölçekten elde edilebilecek maksimum puan 155 minimum puan ise 31'dir. Ölçeğin geneline yönelik olarak ise belirlenen Alpha değeri ise 0,94'tür. Yapılan DFA sonuçlarına göre; (RMSEA, .052; $\chi^2/df=2.06$; NFI=.93; NNFI=.96; CFI=.96; GFI=.78; AGFI=.74) ölçeğin uyum ölçütlerine uygun olduğu tespit edilmiş ve geçerli ve güvenilir sayılmıştır.

Bulgular

Çalışmada öncelikle eğitim fakültesi öğretmen adayları ile formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p																																																								
ÖGKET	Kız	130	95.1	11.7	250.6	3.73	.000																																																								
	Erkek	135	88.8	15.3				KOAVİT	Kız	130	34.9	5.37	257.3	2.80	.005	Erkek	135	32.9	6.48	KOAGİT	Kız	130	8.7	1.63	221.8	-2.79	.005	Erkek	135	9.5	2.70	Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Kız	130	66.3	8.60	249.3	3.66	.000	Erkek	135	61.8	11.3	Mesleki Gelişimi Önemseme	Kız	130	42.5	4.55	244.2	3.33	.001	Erkek	135	40.3	6.30	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Kız	130	7.3	3.13	250.5	-3.63	.000
KOAVİT	Kız	130	34.9	5.37	257.3	2.80	.005																																																								
	Erkek	135	32.9	6.48				KOAGİT	Kız	130	8.7	1.63	221.8	-2.79	.005	Erkek	135	9.5	2.70	Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Kız	130	66.3	8.60	249.3	3.66	.000	Erkek	135	61.8	11.3	Mesleki Gelişimi Önemseme	Kız	130	42.5	4.55	244.2	3.33	.001	Erkek	135	40.3	6.30	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Kız	130	7.3	3.13	250.5	-3.63	.000	Erkek	135	9.0	4.09								
KOAGİT	Kız	130	8.7	1.63	221.8	-2.79	.005																																																								
	Erkek	135	9.5	2.70				Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Kız	130	66.3	8.60	249.3	3.66	.000	Erkek	135	61.8	11.3	Mesleki Gelişimi Önemseme	Kız	130	42.5	4.55	244.2	3.33	.001	Erkek	135	40.3	6.30	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Kız	130	7.3	3.13	250.5	-3.63	.000	Erkek	135	9.0	4.09																				
Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Kız	130	66.3	8.60	249.3	3.66	.000																																																								
	Erkek	135	61.8	11.3				Mesleki Gelişimi Önemseme	Kız	130	42.5	4.55	244.2	3.33	.001	Erkek	135	40.3	6.30	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Kız	130	7.3	3.13	250.5	-3.63	.000	Erkek	135	9.0	4.09																																
Mesleki Gelişimi Önemseme	Kız	130	42.5	4.55	244.2	3.33	.001																																																								
	Erkek	135	40.3	6.30				Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Kız	130	7.3	3.13	250.5	-3.63	.000	Erkek	135	9.0	4.09																																												
Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Kız	130	7.3	3.13	250.5	-3.63	.000																																																								
	Erkek	135	9.0	4.09																																																											

**p<.01, *p<.05

Tablo incelendiğinde, eğitim fakültesi ve formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farkın okuma alışkanlığı ölçeğinin ÖGKET (öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar), KOAVİT (kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar) alt boyutlarında kız öğrencilerin, KOAGİT (kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar) alt boyutunda ise erkek öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan mesleki gelişime yönelik tutum ölçeğinin “mesleki gelişimden zevk alışı” ve “mesleki gelişimi önemseme” alt boyutlarında kız öğrencilerin, “mesleki gelişime yönelik direnç” alt boyutunda ise erkek öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada eğitim fakültesi ve formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının program değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Program Değişkenine Göre T Testi Sonuçları

	Program	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p																																																								
ÖGKET	Eğitim F.	119	94.0	11.5	260.4	2.28	.023																																																								
	Formasyon	146	90.2	15.6				KOAVİT	Eğitim F.	119	35.6	4.86	260.8	4.44	.000	Formasyon	146	32.5	6.54	KOAGİT	Eğitim F.	119	9.15	2.09	261.9	-.066	.947	Formasyon	146	9.17	2.41	Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Eğitim F.	119	65.8	8.73	262.3	2.64	.009	Formasyon	146	62.5	11.3	Mesleki Gelişimi Önemseme	Eğitim F.	119	42.9	4.59	261.7	4.31	.000	Formasyon	146	40.1	6.06	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Eğitim F.	119	8.06	3.26	262.8	-.564	.573
KOAVİT	Eğitim F.	119	35.6	4.86	260.8	4.44	.000																																																								
	Formasyon	146	32.5	6.54				KOAGİT	Eğitim F.	119	9.15	2.09	261.9	-.066	.947	Formasyon	146	9.17	2.41	Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Eğitim F.	119	65.8	8.73	262.3	2.64	.009	Formasyon	146	62.5	11.3	Mesleki Gelişimi Önemseme	Eğitim F.	119	42.9	4.59	261.7	4.31	.000	Formasyon	146	40.1	6.06	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Eğitim F.	119	8.06	3.26	262.8	-.564	.573	Formasyon	146	8.32	4.09								
KOAGİT	Eğitim F.	119	9.15	2.09	261.9	-.066	.947																																																								
	Formasyon	146	9.17	2.41				Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Eğitim F.	119	65.8	8.73	262.3	2.64	.009	Formasyon	146	62.5	11.3	Mesleki Gelişimi Önemseme	Eğitim F.	119	42.9	4.59	261.7	4.31	.000	Formasyon	146	40.1	6.06	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Eğitim F.	119	8.06	3.26	262.8	-.564	.573	Formasyon	146	8.32	4.09																				
Mesleki Gelişimden Zevk Alış	Eğitim F.	119	65.8	8.73	262.3	2.64	.009																																																								
	Formasyon	146	62.5	11.3				Mesleki Gelişimi Önemseme	Eğitim F.	119	42.9	4.59	261.7	4.31	.000	Formasyon	146	40.1	6.06	Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Eğitim F.	119	8.06	3.26	262.8	-.564	.573	Formasyon	146	8.32	4.09																																
Mesleki Gelişimi Önemseme	Eğitim F.	119	42.9	4.59	261.7	4.31	.000																																																								
	Formasyon	146	40.1	6.06				Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Eğitim F.	119	8.06	3.26	262.8	-.564	.573	Formasyon	146	8.32	4.09																																												
Mesleki Gelişime Yönelik Direnç	Eğitim F.	119	8.06	3.26	262.8	-.564	.573																																																								
	Formasyon	146	8.32	4.09																																																											

**p<.01, *p<.05

Tablo incelendiğinde, eğitim fakültesi ve formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının program değişkeni bakımından ölçeğin sadece KOAVİT (kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar) alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği, bu farkın eğitim fakültesi öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir. Mesleki gelişime yönelik tutumlarının program değişkeni bakımından ölçeğin “mesleki gelişimden zevk alışı” ve “mesleki gelişimi önemseme” alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu ve bu farkın eğitim fakültesi öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada eğitim fakültesi öğretmen adayları ve formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları ile mesleki gelişime yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Bulgular tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Korelasyonlar

Değişkenler	2	3	4	5	6
1. ÖGKET	.926**	-.673*	.991**	.896**	-.935**
2. KOAVİT		-.665**	.900**	.904**	-.876**
3. KOAGİT			-.623**	-.818**	.626**
4. Mesleki Gelişimden Zevk Alış				.857**	-.906**
5. Mesleki Gelişimi Önemseme					-.828**
6. Mesleki Gelişime Yönelik Direnç					

Tablo incelendiğinde okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği ile mesleki gelişime yönelik tutum ölçeklerinin alt boyutları arasında pozitif ve negatif yönde anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Bu ilişkilere bakıldığında; Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeğinin alt boyutlarından olan “ÖGKET (öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar)” ile Mesleki Gelişime Yönelik Tutum Ölçeğinin alt boyutlarından olan “mesleki gelişimden zevk alışı” arasında pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = .991**$). Bu sonuca göre öğretmen adaylarının öğrenirken edindikleri olumlu deneyimlerin mesleki gelişime yönelik olumlu sonuçlar doğurduğu söylenebilir. Diğer yandan “ÖGKET (öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar)” alt boyutu ile “mesleki gelişime yönelik direnç” alt boyutu arasında negatif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = .935**$). Bu sonuca göre öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik ilgi ve

ihtiyaçlarının karşılanması ve bu süreçte edindikleri olumlu tutumlar arttıkça mesleki gelişime yönelik dirençlerinin azaldığı söylenebilir.

Elde edilen bir diğer bulgu KOAVİT (kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar) alt boyutu ile “mesleki gelişimi önemseme” alt boyutu arasında pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkidir ($r = .904^{**}$). Bu sonuca göre kitap okuma alışkanlığı gelişmiş öğretmen adaylarının mesleki gelişimi diğerlerine göre daha fazla önemsedikleri söylenebilir. Bir diğer pozitif yönde çok yüksek düzeyde sonuç ise KOAVİT (kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar) alt boyutu ile “mesleki gelişimden zevk alışı” alt boyutu arasındadır ($r = .900^{**}$). Bu sonuca göre kitap okuma alışkanlığı edinmiş öğretmen adaylarının mesleki gelişimden daha fazla zevk aldıkları söylenebilir. Diğer yandan pozitif yönde yüksek düzeyde bir sonuca “ÖGKET (öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar)” alt boyutu ile “mesleki gelişimi önemseme” alt boyutu arasında rastlanmıştır ($r = .896^{**}$). Bu sonuca göre mesleki gelişimini ciddiye alan öğretmen adaylarının diğerlerine oranla öğrenmeye yönelik daha olumlu tutumlar geliştirdiği söylenebilir.

Tabloya göre KOAVİT (kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar) alt boyutu ile “mesleki gelişime yönelik direnç” alt boyutu arasında negatif yönde yüksek düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = -.876^{**}$). Bu sonuca göre öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yükledikleri anlam ve alışkanlık hâline geldiğinde duydukları ihtiyaç düzeyi arttıkça mesleğe yönelik olumsuz bakış açısı azalmaktadır denebilir.

KOAGİT (kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar) alt boyutu ile “mesleki gelişimi önemseme” alt boyutu arasında negatif yönde yüksek düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = -.818^{**}$). Bu sonuç ise mesleki gelişimle okuma alışkanlığının doğru orantılı olduğunu kanıtlamaktadır. Son olarak KOAGİT (kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar) alt boyutu ile “mesleki gelişime yönelik direnç” alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .626^{**}$) bir ilişki ve yine KOAGİT alt boyutu ile “mesleki gelişimden zevk alışı” alt boyutu arasında negatif yönde orta düzeyde ($r = -.623^{**}$) bir ilişkiye rastlanmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada eğitim fakültesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda toplanan verilerle öncelikle öğretmen adayları ve formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farkın okuma alışkanlığı ölçeğinin ÖGKET (öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar), KOAVİT (kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar) alt boyutlarında kız öğrencilerin, KOAGİT (kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar) alt boyutunda ise erkek öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan mesleki gelişime yönelik tutum ölçeğinin “mesleki gelişimden zevk alışı” ve “mesleki gelişimi önemseme” alt boyutlarında kız öğrencilerin, “mesleki gelişime yönelik direnç” alt boyutunda ise erkek öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında toplumsal etkinin ve yönlendirmenin burada da karşımıza çıktığı görülmektedir. Özellikle öğretmenlik mesleğinin kız öğrencilere yakıştırılması ve rol model geliştirilmesi bu sonuç üzerinde de etkilidir denebilir. Diğer yandan bazı öğrencilerin öğretmen olmaktan çok bir fakülte tercihi ile bu bölümleri okuyor olmaları da

çıkan bu sonuç üzerinde etkili faktörlerdendir denebilir. Okuma alışkanlığının kız öğrencilerin lehine olduğu çeşitli çalışmalar literatürde mevcuttur (Arı ve Demir, 2013; Aral ve Aktaş, 1997; Saracaloğlu vd., 2007; Odabaş vd., 2008; Batur vd., 2010; Biçer ve Alan, 2017; Arslan vd., 2009).

Çalışmada üzerinde durulan bir diğer husus ise eğitim fakültesi ve formasyon grubu öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları ile mesleki gelişime yönelik tutumlarının program değişkeni bakımından herhangi bir farklılık gösterip göstermediğidir. Elde edilen bulgulara göre iki ölçeğin çeşitli alt boyutlarında eğitim fakültesi öğrencilerinin lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu alt boyutlara bakıldığında kitap okuma alışkanlığına yönelik olumlu bir tutum geliştirdikleri ve mesleğe yönelik olarak da mesleki gelişimden keyif almaları bu süreci zevkli olarak algıladıkları ve bu süreci önemsedikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç zaten öğretmen olmak amacıyla burada bulunan eğitim fakültesi öğrencilerinin lisans eğitimi boyunca mesleğe yönelik yetiştirilmeleriyle açıklanabilir.

Çalışmadan elde edilen bir sonuç da her iki gruptaki öğretmen adaylarının okumaya yönelik olumlu tutumlarının, doğru alışkanlık edinimi sürecinin ve okuma-öğrenme becerilerinin iyi olması mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ile ilişkilidir. Öğretmen adayları bu becerileri doğru kullandıklarında mesleklerinde başarılı olmaları ve yaptıkları işi sevmeleri mümkündür. Çalışmanın bu bulgusu oldukça önemli ve istenen bir sonuçtur. Zira temel dil becerilerinin sadece öğrenme süreçlerinde değil sonraki süreçlerde de etkili olduğu ve bu etkinin dikkate alınması gerektiği bir kez daha kanıtlanmıştır.

Kaynaklar

- Arı, E. ve Demir, M. K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarını değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. Uşak eğitim fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2010) 3/1, 32-49.
- Biçer, N. ve Alan, Y. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının genel öz yeterlikleri üzerindeki etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 100-116.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çetin, F. (2018). Mesleki gelişime yönelik tutum ölçeği (MGTÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 7/2, 827-844.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Engin Yayınları.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y., ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.

- Özdemir, E. (2011) *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Saracaloğlu, A. S., Karasakaloğlu, N. ve Yenice, N. (2007). Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 27-29 Nisan 2007, Eskişehir, s. 384–389.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 7/3, 2353-2966.
- Şahin, Y. (2011). *Okuma eğitimi*. Konya: Eğitim Akademi.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: TDK Yayınları.
- Yalçın İncik, E. ve Akbay, S. E. (2018). Ortaöğretim öğretmenlerine yönelik bir çalışma: mesleki gelişim faaliyetlerine yönelik tutumları ve eğitim ihtiyaçları. *Turkish Studies*, 13/27, 1653-1676.

Extended Abstract

Introduction

Reading is one of the four basic skills of the language. The easiest and most economical way to obtain knowledge among the basic skills, reading, is also a means for the conveying of culture, an indicator of the development of societies. It is important to make a habit of it, in order for the individual to acquire the skill correctly and get benefit from it afterwards. In order for reading to become a habit, it must be continuous. The fact that the individual enjoys this skill and believes in its necessity will contribute to the process of making a habit of it. First the family, then the school and teacher are effective in skill acquisition. Skill acquisition and making a habit of it is a process. In this process, the correct teaching and the right models will have a positive impact on the process. For this reason, teachers should have positive feelings and thoughts about this skill, and they should truly own this skill. Because reading is one of the priority tools to be successful in what you do and to improve yourself. Candidate teachers should be aware of this at the very beginning of the road and educate themselves correctly in this field. Thus, we believe that this study will contribute to the literature.

Method

The study was structured with the screening model as the existing situation tried to be described as it was. The screening model is a study design where "the opinions, interests, skills, abilities and attitudes of the participants about an issue or event are determined and which is generally used in relatively larger samples compared to other studies" (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel; 2014: 177). The individual or object that is the subject of the study is tried to be expressed under its own conditions and as it is (Karasar, 2010).

Study Group

Study group consists of candidate teachers of the Faculty of Education of the Caucasian University from 2019-2020 academic years and students of the Pedagogical Formation group.

Data Collection Tools

The Attitude Scale towards the Habit of Reading Books: The scale developed by Susar Kızıl (2012) consists of 34 items and 3 sub-scales. These sub-scales are as follows: "attitudes towards fulfilling the learning needs and having fun", "attitudes towards the meaning and indispensability of reading habit" and "attitudes towards development of the reading habit" The first sub-scale consists of 22 items. The lowest score that can be obtained from this sub-scale is 22, and the highest is 110. The second sub-scale consists of 8 items. The lowest score that can be obtained from this sub-scale is 8 and the highest score is 40. The third sub-scale consists of 4 items and the lowest score that can be obtained from this dimension is 4 and the highest is 20.

Five of the items in the scale are negative and 29 of them are positive. The variance explained by the three factors regarding the scale is 57.92. Cronbach's Alpha reliability coefficient of the scale was determined as 0.78 for the first subscale; 0.88 for the second subscale; 0.72 for the third sub-scale. The Alpha value determined for the overall scale is 0.95.

The Scale of Attitudes towards Professional Development: The scale developed by Çetin (2018) consists of 31 items and 3 sub-scales. These subscales are called “Enjoying Professional Development”, “Caring about Professional Development” and “Resistance to Professional Development”. The first subscale consists of 15 items, the second subscale consists of 11 items and the third subscale consists of 5 items. Of the items in the scale, 7 are negative and 24 are positive. The reliability coefficients of each subscale are .93, .88 and .73 respectively. The maximum score that can be obtained from the scale is 155 and the minimum score is 31. The Alpha value found for the overall scale is 0.94. According to the results of the DFA; (RMSEA, .052; $\chi^2/df=2.06$; NFI=.93; NNFI=.96; CFI=.96; GFI=.78; AGFI=.74) the scale was found appropriate to the compliance criteria, and it was deemed valid and reliable.

Results

In the study, first of all a t-test was conducted to find out whether the attitudes of the students from the faculty of education and the formation group towards reading habits and their attitudes towards professional development changed depending on the gender variable.

When the table was examined, it was determined that the attitudes of the students of Faculty of Education and Formation group towards the reading habits and professional development in terms of gender variable demonstrated a significant difference, and this difference is in favor of female students in the subscales ÖGKET (Attitudes towards fulfilling the learning needs and having fun), KOAVIT (Attitudes towards the meaning and indispensability of reading habit) and in favor of male students in the subscale KOAGİT (Attitudes towards development of the reading habit). On the other hand, it was determined that the “Enjoying Professional Development” and “Caring about Professional Development” subscales of the Scale of Attitudes towards Professional Development are in favor of female students and “Resistance to Professional Development” subscale is in favor of male students.

In the study, a t-test was conducted to find out whether the attitudes of the students of the faculty of education and the formation group towards reading habits and their attitudes towards professional development changed depending on the program variable.

When the table was examined, it was determined that the reading habits of the students of Faculty of Education and Formation in terms of program variables demonstrated a significant difference, and this difference is in favor of students of Faculty of Education only in the subscale KOAVIT (Attitudes towards the meaning and indispensability of reading habit). It was found that the attitudes towards “Enjoying Professional Development” demonstrated a significant difference in the subscales “Enjoying Professional Development” and “Caring about Professional Development” of the scale in terms of program variable and this difference is in favor of male students.

In the study, Pearson correlation coefficients were calculated to examine the relationship between the attitudes of candidate teachers and formation group students towards reading habits and their attitudes towards professional development.

When the table was examined, positive and negative significant associations between the subscales of the Scale of Attitudes towards reading habits and the Scale of Attitudes Professional Development.